

Sygn. akt V Ua 14/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 września 2016 r.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Legnicy

w składzie następującym:

Przewodniczący SSO Jacek Wilga (spr.)

Sędziowie SSO Krzysztof Głowczyński, SSO Andrzej Marek

Protokolant star. sekr. sądowy Ewa Sawiak

po rozpoznaniu w dniu 15 września 2016 r. **w Legnicy**

na rozprawie

sprawy z odwołania S. P.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L.

o jednorazowe odszkodowanie

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Rejonowego w Legnicy IV Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 29 kwietnia 2016 r. **sygn. akt** IV U 43/16

zmienia zaskarżony wyrok i poprzedzającą go decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 13 stycznia 2016 r., znak (...), w ten sposób, że przyznaje wnioskodawcy S. P. prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu stałego uszczerbku na zdrowiu w wysokości 40% będącego następstwem choroby zawodowej.

SSO Andrzej Marek SSO Jacek Wilga SSO Krzysztof Głowczyński

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2016 r. Sąd Rejonowy w Legnicy oddalił odwołanie wnioskodawcy S. P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z dnia 13 stycznia 2016 r., znak (...)

(...) odmawiającej mu prawa do jednorazowego odszkodowania

w związku z chorobą zawodową stwierdzoną na podstawie decyzji (...)

z dnia 10 sierpnia 1999 r. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy powołał się

na przepis art. 32 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach

z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 z późn. zm.), mający zastosowanie do wnioskodawcy na zasadzie art. 49a ust.

3 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1242). Wskazał, że w myśl tego przepisu odszkodowanie, którego żąda wnioskodawca jako były pracownik uspołecznionego zakładu pracy przysługuje od pracodawcy,

u którego był narażony na powstanie choroby zawodowej. W przypadku wnioskodawcy pracodawcą odpowiedzialnym była zlikwidowana już (...) Spółdzielnia (...) w G.. Organ rentowy podniósł, że odpowiedzialność za zobowiązania z tytułu przedmiotowego odszkodowania po zlikwidowanych uspołecznionych zakładach pracy przejął Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych, a nie ZUS.

Pisemne uzasadnienie zaskarżonego wyroku nie zostało sporządzone, z uwagi na niemożność jego sporządzenia przez sędziego referenta. Sąd pierwszej instancji podając ustne motywy wyroku stwierdził, że zaskarżona decyzja jest prawidłowa i oparta na właściwej podstawie prawnej, z której wynika, że organ rentowy nie jest zobowiązany do wypłaty żadanego odszkodowania.

Wyrok powyższy zaskarżył w całości apelacją wnioskodawca S. P., zarzucając, że odmowa przyznania mu jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu wywołanego chorobą zawodową jest niesprawiedliwa, skoro dotąd nie mógł dochodzić go skutecznie od zlikwidowanego zakładu pracy ani od innych podmiotów, z przyczyn za które nie ponosi winy.

W oparciu o powyższe zarzuty ubezpieczony domagał się zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uwzględnienie jego odwołania.

Stan faktyczny sprawy był bezsporny i sprowadzał się do następujących ustaleń:

Wnioskodawca S. P. w okresie od 6 października 1975 r. do 20 marca 1979 r. był zatrudniony w (...) Spółdzielni (...) w G.. Zakład pracy należał do tzw. uspołecznionych zakładów pracy. Proces likwidacji Spółdzielni zakończył się po dniu 28 listopada 2002 r.

Ostateczną decyzją z dnia 10 sierpnia 1999 r., znak (...), Powiatowy Inspektor Sanitarny w L. stwierdził u wnioskodawcy chorobę zawodową brucelozę pierwotnie przewlekłą w związku z zatrudnieniem w Gminnej Spółdzielni (...) w G..

Na skutek wniosku S. P. z dnia 13 sierpnia 1999 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. decyzją z dnia 2 listopada 1999 r. przyznał mu prawo do okresowej renty z tytułu częściowej niezdolności do pracy w związku z chorobą zawodową. Kolejnymi decyzjami wypłata renty była przedłużana na dalsze okresy.

Dnia 27 czerwca 2003 r. zostało wydane orzeczenie ustalające u wnioskodawcy 40% stały uszczerbek na zdrowiu spowodowany skutkami choroby zawodowej.

Wnioskodawca zgłosił ustnie roszczenie o jednorazowe odszkodowanie w związku ze stwierdzonym uszczerbkiem na zdrowiu likwidatorowi byłego zakładu pracy i był poinformowany o braku środków na jego zaspokojenie.

Wniosek ubezpieczonego o powyższe świadczenie zgłoszony do Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych (FGŚP) dnia 18 czerwca 2003 r. został rozpatrzony odmownie. Odwołanie wnioskodawcy od negatywnej decyzji Funduszu zostało prawomocnie oddalone wyrokiem Sądu Rejonowego w Lubinie z dnia 13 maja 2004 r., wydanym w sprawie o sygn. akt: IV P 980/03. W uzasadnieniu wyroku Sąd ten wskazał, iż do wnioskodawcy nie znajduje zastosowanie art. 56 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, gdyż dotyczy on możliwości dochodzenia od FGŚP odszkodowań należnych pierwotnie od zlikwidowanych zakładów pracy, których likwidacja lub upadłość zostały ukończone przed dniem wejścia w życie tego przepisu, tj. przed dniem 28 listopada 2002 r. Sąd wskazał, że podstawą roszczenia powoda nie mógł być też art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych w razie niewypłacalności pracodawcy (Dz.

U. z 2002 r., Nr 9 poz. 85), gdyż wnioskodawca nie mógł zachować wskazanych tam terminów na zgłoszenie roszczeń do Funduszu, z uwagi na to, że niewypłacalność pracodawcy powstała już w dniu 21 czerwca 2001 r., a ustalenie stałego uszczerbku na zdrowiu nastąpiło dopiero 27 czerwca 2003 r.

Dnia 5 stycznia 2016 r. wnioskodawca wystąpił do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w L. z wnioskiem o przyznanie mu prawa do jednorazowego odszkodowania w związku z uszczerbkiem na zdrowiu wywołanym chorobą zawodową.

W jego rozpoznaniu, organ rentowy wydał dnia 13 stycznia 2016 r. decyzję odmowną, zaskarżoną w niniejszej sprawie.

Bezsporne, nadto dowód: - akta ubezpieczeniowe: świadectwo pracy z dnia 20.03.1979r., decyzja o stwierdzeniu choroby zawodowej z dn. 10.08.1999r., informacja ZUS z dn. 17.08.1999 r., decyzja z dn. 02.11.1999r., kopia wyroku z uzasadnieniem Sądu rejonowego w Lubinie z dn. 13.05.2004 r., decyzja ZUS z dn. 13.01.2016r.

Sąd Okręgowy zważył:

Apelacja okazała się zasadna.

Zasady przyznawania świadczeń z tytułu chorób zawodowych obecnie reguluje ustawa z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (t.j. Dz. U. z 2015 r., poz. 1242), obowiązująca od dnia 1 stycznia 2003 r., z wyjątkami co do przepisów przejściowych w niej zawartych. Wcześniej kwestia ta była przedmiotem regulacji zawartych w ustawie z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 z późn. zm.).

Zakresy czasowe obowiązywania i zastosowania obu tych ustaw rozstrzyga art. 49a obecnie obowiązującej ustawy wypadkowej, stanowiąc m.in. w ust. 3., że do spraw o świadczenia z tytułu uszczerbku na zdrowiu stwierdzonego po dniu 31 grudnia 2002 r., a spowodowanego chorobą zawodową powstałą w zatrudnieniu lub podczas prowadzenia pozarolniczej działalności lub współpracy przy jej prowadzeniu, narażających na tę chorobę, które ustało przed dniem 1 stycznia 2003 r., stosuje się przepisy obowiązujące w dniu ustania tego zatrudnienia lub działalności (współpracy). Przepis ten ma zastosowanie do sytuacji wnioskodawcy, gdyż zatrudnienie skutkujące jego chorobą zawodową ustało przed dniem 1 stycznia 2003 r., a uszczerbek na zdrowiu ustalony został dnia 27 czerwca 2003 r.

Zatem prawo do żądanego świadczenia należało ocenić na podstawie przepisów obowiązujących w dniu ustania dnia ustania zatrudnienia w spółdzielni w G.. Zgodnie z art. 9 ustawy wypadkowej z 1975 r. pracownikowi, który wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej doznał stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu, przysługiwało jednorazowe odszkodowanie pieniężne. Wysokość tego odszkodowania regulował art. 10 tej ustawy. Istotną regulację zawierał też – obowiązujący wówczas art. 32 ust. 1 i 2 ustawy wypadkowej z 1975 r., który stanowił, że jednorazowe odszkodowanie z tytułu stałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu albo śmierci przysługiwało pracownikom uspołecznionych zakładów pracy i członkom ich rodzin od zakładu pracy, zaś pracownikom nie uspołecznionych zakładów pracy i członkom ich rodzin - od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Przepis ten jednak z wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego P 5/01 z dnia 24.04.2002 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 713) został uznany za niezgodny z art. 2 oraz

z art. 32 Konstytucji RP przez to, że wprowadzał nierówne traktowanie pracodawców oraz osób uprawnionych do odszkodowania oraz niezgodny z art. 2 oraz z art. 32 Konstytucji RP w części, w której ograniczał odpowiedzialność Zakładu Ubezpieczeń Społecznych tylko do pracowników nieuspołecznionych zakładów pracy i członków ich rodzin. Utrata mocy tego przepisu nastąpiła 19.06.2002 r.

Skutki powyższego orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego dla roszczeń byłych pracowników uspołecznionych zakładów pracy, do których zastosowanie

ma ustawa wypadkowa z 1975 r. były szeroko omawiane w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W wielu orzeczeniach tego Sądu wyrażone zostało spójne stanowisko, że skutek tego wyroku był taki, że tryb dochodzenia świadczeń stosowany dotychczas wyłącznie wobec pracowników zakładów nieuspołecznionych miał powszechne zastosowanie do wszystkich grup pracowników. Zakład Ubezpieczeń Społecznych stał się wyłącznie odpowiedzialny w zakresie roszczeń przewidzianych w ustawie wypadkowej z 1975 roku (jednak z tą uwagą, że orzeczenie TK z 24 kwietnia 2002 r. nie rozciągało się na okres przed wejściem w życie Konstytucji RP

z 2 kwietnia 1997 r. - zob. wyrok z 11 lipca 2002 r., II UKN 478/01, OSNP 2004/3/50). W pewnym stopniu obciążenie Zakładu szerszą odpowiedzialnością w okresie przejściowym zostało też zredukowane przez wprowadzenie w nowej ustawie wypadkowej (z 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych - Dz.U. Nr 199, poz. 1673) zastępczej odpowiedzialności Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych

za jednorazowe odszkodowania niezapłacone przez syndyka, likwidatora

lub niewypłacalnego pracodawcę (art. 56 tej ustawy; także uchwała z 20 maja 2004 r., II PZP 6/04, OSNP 2004/22/379). Generalnie orzeczenie Trybunału zmieniło stan prawny i treść stosunków prawnych wynikających z takich zdarzeń jak wypadek przy pracy i choroba zawodowa. W miejsce uspołecznionego zakładu pracy to ZUS stał się dłużnikiem biernie legitymowanym do świadczeń z ustawy wypadkowej (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 czerwca 2007 r., II UK 2/07, Legalis nr 83973).

Sąd Najwyższy przesądził też o skutku powyższego orzeczenia dla roszczeń wypadkowych pracowników uspołecznionych zakładów pracy, powstałych przed utratą mocy art. 32 ustawy wypadkowej z 1975 r. Orzecznictwo w tym zakresie przypomina, iż zgodnie z art. 190 ust. 3 Konstytucji utrata mocy obowiązującej aktu normatywnego (przepisu prawa) następuje z dniem ogłoszenia orzeczenia. Wobec nieprecyzyjności tego przepisy, przyjęto, że najbardziej właściwa jest taka interpretacja tego przepisu, według której, do momentu ogłoszenia orzeczenia Trybunału stwierdzającego niekonstytucyjność, dany akt normatywny (jego przepis) obowiązuje, ale nie może być w konkretnych sprawach przez sąd stosowany,

w szczególności jeżeli sąd rozstrzyga sprawę, w której chodzi o roszczenia powstałe przed utratą mocy obowiązującej aktu normatywnego, z którego są one wywodzone, albo które na jego podstawie są zaprzeczane. Odnosząc to stanowisko do spraw

o jednorazowe odszkodowanie należne od uspołecznionych zakładów pracy z tytułu wypadków przy pracy (chorób zawodowych), w których roszczenie stało się wymagalne w okresie przed ogłoszeniem orzeczenia Trybunału, prawidłowym jest obarczenie obowiązkiem wypłaty odszkodowania ZUS (por.: postanowienie SN

z dnia 7.12.2000 r., III ZP 27/00 (OSNAPiUS 2001 nr 10, poz. 331); uchwała SN

z dnia 23.1.2001 r., III ZP 30/00 (OSNAPiUS 2001 nr 23, poz. 685); wyrok

z dn. 23 sierpnia 2005 r., I UK 360/04, Legalis nr 75660).

Sąd Okręgowy powyższe stanowisko w pełni podziela. Co więcej, przychyła się również do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w sprawie II UK 23/07 (wyrok z dn. 8 sierpnia 2007 r., Legalis nr 111278), iż "po uznaniu przez Trybunał Konstytucyjny wyrokiem z dnia 24 kwietnia 2002 r., P 5/01 (Dz.U. Nr 78, poz. 713, opublikowanym w dniu 19 czerwca 2002 r.) niekonstytucyjności art. 32 ust. 1 pkt 1

i pkt 2 ustawy z dnia 12 czerwca 1975 r. o świadczeniach z tytułu wypadków

przy pracy i chorób zawodowych (t.j. Dz.U. z 1983 r. Nr 30, poz. 144 ze zm.), jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (art. 9-11 tej ustawy) ma charakter świadczenia z ubezpieczenia społecznego

i nie podlega przedawnieniu”.

Dla porządku należy dodać, iż nieskuteczność dochodzenia przez wnioskodawcę jednorazowego odszkodowania z tytułu uszczerbku na zdrowiu

z powodu choroby zawodowej od FGŚP wynikała z faktu, iż przepisy regulujące możliwość uzyskania tego świadczenia od Funduszu, nie dotyczyły sytuacji powoda, o czym prawidłowo przesądziło wyrokiem Sądu Rejonowego w Lubinie z dnia 13 maja 2004 r., wydanym w sprawie o sygn.. akt: IV P 980/03. Fakt wydania tego wyroku nie ma żadnego znaczenia dla odpowiedzialności organu rentowego, ocenianej w niniejszym postępowaniu.

W konsekwencji powyższych rozważań odnośnie stanu prawnego sprawy, Sąd Okręgowy uznał, że istnieją materialnoprawne podstawy do przyznania wnioskodawcy spornego świadczenia, a zaskarżona decyzja organu rentowego

z dnia 13 stycznia 2016 r. była błędna.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok Sądu pierwszej instancji oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego w ten sposób, że przyznał wnioskodawcy S. P. prawo do jednorazowego odszkodowania z tytułu stałego uszczerbku na zdrowiu w wysokości 40% będącego następstwem choroby zawodowej od organu rentowego.

SSO Andrzej Marek SSO Jacek Wilga SSO Krzysztof Głowczyński